

Přechylování cizojazyčných příjmení ve světle aktuálního úzu

Diana Svobodová

Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava (Česká republika)

Přechylování příjmení je jedním z charakteristických rysů nejen české onomaziologie, ale také morfologie a slovo tvorby. Z typologického hlediska českému jazykovému systému dominuje flexe, a proto přechylování příjmení (včetně cizích) představuje relevantní jev, který vychází ze strukturních vlastností jazyka a rozšiřuje derivační potenciál tohoto typu antroponym. Z několika základních (nejen jazykových) důvodů, o nichž bude řeč dále, je však tento jev z různých hledisek diskutován a problematizován, do diskusí nejen na internetových stránkách a v tisku se zapojuje vedle odborníků, novinářů, redaktorů apod. i široká veřejnost a jako jeden z mála jazykových má fenomén moce (z lat. *móce*) schopnost vzbuzovat i výrazné emoce. Jedním z důvodů je mimo jiné skutečnost, že přechylování je chápáno svými zastánci jako nedílná součást češtiny, téměř na úrovni národní identity – a pocit její ztráty bývá vnímán velmi emotivně.

Z hlediska jazykového je základním účelem přechylování příjmení žen smysluplné dorozumění, neboť až na některé výjimky, o nichž bude řeč dále, zůstávají nepřechýlená příjmení neskloňná, a přestože jsme svědky současné tendence jazyka k deflektivizaci i v jiných oblastech, český slovosled není natolik gramatikalizovaný, aby mohl bez pomoci tvarotvorných sufixů signalizovat větněčlenské vztahy. Například v angličtině jsou věty typu *Williams beat Bartoli* nebo *Smith invited Jones* díky pevnému pořádku slov jednoznačné: první příjmení je subjektem a druhé objektem, tedy *Williamsová porazila Bartoliovou*, ale v češtině může mít věta *Williams porazila Bartoli* oba významy, podobně jako *Smith navštívila Jones*. Nejasné mohou být i věty typu *Na návštěvu přijde S. Schwarz*.

Významným argumentem pro připojování feminizujícího formantu *-ová* (případně *-á*) je tedy především jeho flektivizační funkce, umožňující zapojenost cizích příjmení do gramatického systému češtiny. V tomto smyslu plní přechylování v českém jazykovém prostředí zcela spolehlivě rodově identifikační funkci, uživatelé jazyka jsou na ně zvyklí, a pokud se setkají se jménem v nepřechýleném tvaru a bez dalších indicií k rozlišení pohlaví, považují nositele jména často automaticky za muže (např. za dveřmi se jmenovkou *Dr. Jones* bez předchozí obdobné zkušenosti neočekávají *doktorku Jonesovou*). Zmíněnými indiciemi mohou být buď křestní jména (nejsou-li ovšem sama neskloňná, méně obvyklá apod.), nebo případně „opěrná“ slova typu „paní, slečna“ atd., která ovšem není možné používat stále, protože by to vedlo k nežádoucímu přetěžování stylizace (srov. Knappová, 1992, s. 14).

V současné době je v češtině situace taková, že přechylování například příjmení cizinek v masmédiích není povinné v tom smyslu, že by bylo nařízeno předpisem, vyhláškou nebo zákonem, nicméně je chápáno jako součást spisovné jazykové normy a problém bývá také interpretován jako zachovávání nebo naopak porušování jazykové kultury. Přechylovat by

se tedy mělo, pokud to neodporuje nejrozšířenějšímu použití (případně výslovnému přání nositelky).

Názory široké veřejnosti i jazykových odborníků se ovšem leckdy diametrálně rozcházejí. Dnes už se nesetkáváme s podobně extrémními názory jako v polovině 90. let, kdy byly přechýlené podoby označovány za „pozůstatky bolševické arogance“ (viz Kraus, 1996, s. 8), projevy „sexuálního harašení“ apod., nově bývá spíše argumentováno pojmem „přežitek“ nebo „zahrávání si se jmény“ a zejména bývá zdůrazňován antro-po-identifikační charakter příjmení.

Kritici přechylování namítají, že jména žen cizích národností jsou pokřivována tím, že jim vnucujeme koncovky vlastní českému systému, ale cizí systémům těch jazyků, v nichž se nepřechyluje, a že tedy v češtině neoprávněně zdomácnujeme něco, co je doma jinde, kde sufix *-ová* nemá žádnou vypovídací schopnost, tudíž ani rodově specifikační.

Ti nejradikálnější si dokonce myslí, že přípona *-ová* vyjadřuje vlastnický (příp. majetnický) vztah mužů k ženám, a že tak během svého života žena v souvislosti s příjmením vystřídá dvě podřízené role (otec-dcera, manžel-manželka) – tedy vlastně ve smyslu slov Pavla Eisnera, „...že totiž žena, pokud by šlo o její příjmení, nikdy, ani na vteřinu od kolébky do hrobu, není prostě svá, pro sebe a za sebe, nýbrž je vždy něčí, vždy je *-ová*.“ (Nicméně Eisner i další současní autoři mimo jiné uvádí, že česká žena má oproti ženám v jiných jazycích tu výhodu, že se nemusí schovávat za jméno svého muže.)

Ovšem i když na toto pravidlo přistupujeme v češtině, kde se již tyto tvary vžily, odpůrci tvrdí, že vnucovat je ženám jiných národů je „nehoráznost, která by měla být zakázána“. Cizinci tento postup chápou jako nepochopitelné komolení svých jmen, někteří obyvatelé evropských zemí v něm mohou dokonce spatřovat ohrožení osobních práv a nežádoucí projev hierarchizace pohlaví a brání se mu z důvodu nerovného jazykového pojednávání žen a mužů (a poukazují mj. na skutečnost, že podle jazykového zákona – viz dále – na rozdíl od mužů musejí ženy o nepřechýlený tvar svého příjmení výslovně žádat). Přechýlení by mělo být příznakem skutečného zdomácnění a neseno udělením souhlasu ze strany těch, jichž se týká.

Z mnoha různých oblastí, v nichž přechylování (či naopak nepřechylování) může způsobovat potíže, jmenujme alespoň publicistiku. Komentátoři a další zaměstnanci hromadných sdělovacích prostředků denně uvádějí do českého prostředí cizí ženská jména (politik, spisovatelek, zpěvaček, sportovkyň apod.) a stále mohou být na pochybách, jaký tvar jejich příjmení použít, zejména pokud se sami v dané oblasti sportu, umění, politiky atd. pohybují i na mezinárodní úrovni, působili či působí v cizině, jsou s nositelkami těchto příjmení v kontaktu apod. V některých masmédiích se již nepřechylování stalo deklarovanou uzuální záležitostí, jiné naopak přechylování (např. formou „vnitroredakční normy“) striktně dodržují. Je ale třeba si uvědomovat, že např. sportovní komentátoři pracují se startovními a výsledkovými listinami se jmény v původních tvarech, která pak musejí (mnohdy v časové tísní) derivovat. Pak se stává, že když komentátor ve spěchu (např. těsně před startem lehkooatletického běhu) rychle vyjmenuje účastnice (jejichž jména mohou být pro čtení komplikovaná i bez přechýlení), slyší posluchači/diváci pouze „blebleOVÁ“, „blablaOVÁ“ a je slyšet vlastně jen to *-ová*. Informační hodnota takového komentáře se pak výrazně snižuje.

V souvislosti s přechylováním cizích příjmení je třeba si uvědomit, že je rozdíl mezi tvarem příjmení v běžné komunikaci a v oficiálních dokumentech právní povahy. Matriční zákon z 18. března 2004 v § 69 uvádí: „(1) Příjmení žen se tvoří v souladu s pravidly české mluvnice. Ukládá-li to mezinárodní smlouva, uvede matriční úřad na žádost nositelky příjmení v matričním zápisu vedle příjmení ženy podle pravidel české mluvnice i toto její příjmení ve formě, která pravidlům české mluvnice neodpovídá; z těchto dvou forem může nositelka příjmení užívat jen jednu formu, kterou si zvolí při podání žádosti, a ta se uvede v matričním dokladu. (2) Při zápisu uzavření manželství lze na základě žádosti ženy, jíž se uzavření manželství týká, uvést v matriční knize příjmení, které bude po uzavření manželství užívat, v mužském tvaru, jde-li o (a) cizinku; (b) občanku, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině; (c) občanku, jejíž manžel je cizinec; (d) občanku, která je jiné než české národnosti. (3) Při zápisu narození dítěte lze na základě žádosti rodičů uvést příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru, je-li dítě (a) cizincem; (b) občanem, který má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině; (c) občanem, jehož jeden z rodičů je cizincem; (d) občanem, který je jiné než české národnosti.“

Aktuální skutečná praxe je taková, že v českém jazykovém prostředí jsou nepřechýlená jména stále spíše ojedinělá a pouze jsou respektována přání některých žen, aby se jejich jméno nepřechylovalo (často se v této souvislosti zmiňuje příklad lukostřelkyně *Kateřiny Emmons*); k většímu rozšíření však zatím nedochází. Spíše se poukazuje na problémy, které nastávají v praktickém životě, kdy si např. žena, řekněme jí třeba paní *Kunz*, Češka provdaná za Němce, ale pracující ve firmě se zastoupením v ČR, zvolí nepřechýlenou podobu svého jména z praktických důvodů (aby mohla používat manželovu platební kartu, aby se její syn snad nakonec nejmenoval *Kunzová* atd.), ovšem v Čechách o ní kolegové a známí z důvodu nezvyklosti tvarů typu „zavolej *Kunz*, schovej to pro *Kunz*“ mluví jako o *Kunzové* – čímž ovšem porušují zákon (podle něhož se příjmení smí používat jen v jedné formě).

Samotný identifikační faktor přechýlených příjmení lze vnímat ve dvou rovinách: jako identifikaci konkrétní osoby a jako identifikaci jejího pohlaví, kdy užití přípony *-ová* připouje k příjmení (chápanému v maskulinní formě jako neutrální) příznak feminina. Je zřejmé, že personální identifikace v první rovině je vždy nezbytností z hlediska sémantického a komunikačního, genderové určení ve druhé rovině je pak určitým nadstandardem, vyjadřujícím respektování jazykového a stylového úzu v češtině a upřesňujícím identifikaci dané osoby. František Daneš (2008) například uvádí způsob, s nímž se lze setkat v odborném stylu: *Jak poznamenala J. Fontainová ve své knize Le Cercle linguistique de Prague (Fontaine, 1974), tuto tezi rozpracoval Hjelmslev...* V textu je použito přechýlené příjmení (především ze stylistických důvodů), v bibliografickém odkazu pak jeho původní tvar.

V rámci diskusí se dnes objevují také návrhy na určitá kompromisní řešení. Jedním z nich je uvádění sufixu *-ová* v závorce, čímž jsou zdánlivě naplněny oba základní požadavky, o nichž je zde řeč: příjmení je přechýleno a zároveň je jeho základní podoba (původní forma) dobře čitelná a v podstatě nezměněná, např. *Evelyn White(ová)*. Takto jsou např. uváděna jména v některých slovníkových a encyklopedických příručkách, nicméně pro jednotné užívání v každodenní jazykové praxi asi nelze tento způsob jednoznačně doporučit.

Také se objevují návrhy skloňování takovým způsobem, že v N sg. je příjmení nepřechýlené a v ostatních pádech přechýlené, např. *na snímku je Ashley Greene, Inez Sainz* –

s *Ashley Greenovou*, *Inez Sainzovou*. Také je třeba brát v úvahu, že s nesklonným příjmením se u cizinek často pojí i nesklonné křestní jméno, které situaci i v nominativu singuláru komplikuje. V některých případech jsou křestní jména sklonná, např. N sg. *Amanda Seyfried*, *Natalie Portman*, I sg. *Amandou Seyfriedovou* (nebo jen *Amandou Seyfried*), *Natalií Portmanovou* (nebo *Natalií Portman*) – a mimochodem tento typ křestních jmen napomáhá rodové identifikaci i v případě domácích tradičně nepřechylovaných příjmení (D sg. *Barboře Tachecí*, I sg. *Petrou Janů*). Jejich existencí se v neprospěch přechylování argumentuje často, uvádí se příjmení typu *Havlů*, *Janů*, *Šerých*, *Krejčí*, *Krejčů*, *Kočí*, *Dolejší*, *Tachecí*, *Hrejsemnou*, *Osolobě* a mnoho dalších. Specifikem pak jsou některé regionální uzuální tvary typu *Jiřina Benešů*, *Eva Ježků* (tj. *Benešová*, *Ježková*), objevující se v neformálních komunikátech, zejména v mluvené podobě jazyka. Tyto tvary příjmení také mohou označovat osoby jak mužského, tak i ženského pohlaví a k identifikaci slouží křestní jméno nebo jiné „opěrné“ označení osoby (povolání, funkce, v kontextu pak kongruenční tvary). Jazyková praxe navíc ukazuje, že užívání nesklonného tvaru nečiní uživatelům jazyka problémy, a jak rodově specifičtější, tak i deklinační funkce přechylovacího sufixu by tedy neměla být rozhodujícím kritériem. A koneckonců i česká nepřechylovaná příjmení mohou být kombinována s neohebnými křestními jmény, např. *Dagmar Kočí*, a situace je zde analogická se jmény cizími.

Pokud jde o křestní jména, také se v diskusích poukazuje na to, že i v kombinaci s přechylovanými příjmeními zůstávají obvykle nepočestěná, např. *Kristin* se nemění na *Kristýna*, *Peggy* na *Markéta* apod., a vznikají tak do jisté míry hybridní tvary, podobně jako když se ve jméně *Elisabeth II. Windsor* užije český tvar *Alžběta*.

Obecně přijatelnou výjimku představují příjmení, která zůstávají tradičně nepřechylována, případně jsou chápána citátově, jako „značka kvality“. Výše zmíněným nedorozuměním je u nich obvykle zabráněno jedinečností a známostí nositelky. Některá z nich mohou mít i heslovitý charakter – a je zřejmé, že najde-li uživatel jazyka v encyklopedii např. heslo *Edith Piaf* s příjmením v nepřechýlené podobě, navíc bez začlenění do větného kontextu a s náležitým výkladem, důvody pro přechýlení odpadají (navíc v těchto typech textů se předpokládá uvedení původního, nezkráceného jména). Samostatnou kategorií pak představují také jména chápána jako obchodní značky typu *Coco Chanel* (o osobě můžeme hovořit jako o *Coco Chanelové*, ale u značky je to nepřipustné), *Nina Ricci*, *Alberta Ferretti*, *Anna Sui*, *Betty Barclay* a mnoho jiných, ovšem u žen, které jsou známé především jako osobnosti (herečky, zpěvačky atd.) a vedle toho je jejich jméno také obchodní značkou, už to neplatí (např. v korpusu SYN je výskyt *Jennifer Lopez* a *Jennifer Lopezová*, *Céline Dion* a *Céline Dionová* atd. přibližně 1 : 1).

Jako tradičně nepřechylovaná, jedinečná jména jsou obvykle uváděna *Edith Piaf*, *Marilyn Monroe*, *Nastasja Kinski*, *Gina Lollobrigida* nebo *Agatha Christie*, ovšem není pravda, že by se v češtině jejich přechýlená podoba vůbec neobjevila – v korpusu SYN je zaznamenáno 60 výskytů podoby *Edith Piafová*, 605 *Marilyn Monroeová*, 75 *Agatha Christieová* apod., internetové vyhledávače nás odkáží i k podobám *Nastasja Kinská* nebo *Gina Lollobrigidová*. Přestože tyto výsledky považujeme spíše za informativní, nikoli za reprezentativní, stojí za to se nad nimi zamyslet.

Toto kolísání je způsobeno různými faktory objektivními (hraje zde roli úzus textů, v nichž se vyskytují, samotná forma těchto příjmení – viz také dále), případně i subjektivními, tedy názorem individuálního uživatele (autora textu), který konkrétní přechýlenou podobu může považovat za přijatelnou, obvyklou, nebo naopak nepřijatelnou a zcela nezvyklou (což může jednoduše znamenat, že se s ní sám ještě nesetkal). Uživatelé se takto rozcházejí v názorech, zda je pro ně přijatelný tvar *Keira Knightleyová*, nebo není, podobně je tomu se jmény *Dyanne Thorn(e)ová*, *Agatha Christieová* a dalšími. Tlak na přechylování také souvisí se známostí (především ve smyslu popularity) dané osoby jako onymického objektu – čím je známější, tím je pravděpodobnější, že nepřechýlená podoba nebude chápána jako nevhodná.

Aktuální diskuse a pochybnosti nejsou v češtině ničím novým, např. Jaroslav Kuchař již v 50. letech (srov. Kuchař, 1956) psal o tom, že „obavy z domnělého komolení cizích příjmení jsou liché“ a upozorňoval mimo jiné na skutečnost, že čeština není zdaleka jediným jazykem, který si cizí příjmení přizpůsobuje, přinejmenším v rovině výslovnosti – např. jiné slovanské jazyky nezachovávají českou délku koncových samohlásek, např. *Zátokova*.

Přechylování příjmení není charakteristickým rysem jen češtiny (v níž lze přechýlená příjmení nalézt již v písemných záznamech z 15. století), ale i jiných jazyků, zejména slovanských (i když je pravda, že protiklad mezi gramatickou kategorií maskulina a feminina se v češtině uplatňuje důsledněji než v ostatních slovanských jazycích). Jako vzdálený příklad bývají uváděni Lužičtí Srbové, kteří navíc rozlišují rodinný stav žen – pro slečny mají zakončení *-ic* a pro vdané *-ova* (s podobným rozlišováním se setkáváme i v řadě jiných jazyků, nejen slovanských, existovalo i v češtině). V současnosti se ovšem v našem jazyce vyskytují (vedle slovenských) nejčastěji příjmení ruská a polská a přechylovat např. jména *Radkowska* nebo *Kozłowska* není korektní, neboť tyto tvary již jsou přechýleny, ale na druhou stranu se v polštině setkáváme i s fenoménem nepřechylování, který zde není nový, objevuje se již od 19. století a rozšířil se zejména po 2. světové válce. Tato příjmení jsou však zpravidla do českého systému snadno začlenitelná a volí se pro ně analogický typ skloňování, např. *Kowalski* (v počeštěné podobě *Kowalský*) – *Kowalská*, ojedinele se setkáváme také se snahami zachovat základní podobu příjmení, tedy se skloňováním základního tvaru maskulina *Gruzalski* – *Gruzalskiho*, *Kdolsky* – *Kdolskyho*, a pak může mít přechýlená podoba tvar *Gruzalskiová*, *Kdolskyová* (takto zacházejí s cizími příjmeními především neslovanští mluvčí, v češtině je to ovšem u jmen slovanského původu nezvyklý způsob).

Evidentně přechýlená příjmení najdeme také u ruských nositelek, z nichž nejznámější jsou např. tenistky *Anna Kurnikova* nebo *Maria Šarapova*, jejichž zakončení je sice „podobné“ českému modelu, ale z důvodu krátkého vokálu v koncovce volí Češi raději formu resufixace a vznikají podoby *Kurnikovová* a *Šarapovová*, podobně jako *Rudnikovová*, *Machaneková* atd. Za zcela zbytečné je považováno dvojí přechýlení způsobem *Kurnikovaová*, *Rudnikovaová*, které se ovšem v úzu vyskytlo také.

Problematická jsou například taková příjmení, která jsou v jazycích svého původu kompozity a vyjadřují rodinný stav jiným způsobem, např. součástí příjmení žen v severských jazycích je komponent *-dottir/-dóttir* s významem „dcera“ (*Jóhannesdóttir*, *Gudmundsdóttir*, *Flosadóttir*, *Fingbogadóttir*), tedy *Jóhannesdóttir* znamená dcera *Jóhan-*

nesova. Je však otázka, zda je přechýlená podoba *Jóhannesdóttirová* v češtině nepřijatelná – zejména za situace, kdy naprostá většina uživatelů nemá o této skutečnosti ani tušení.

Samotná forma příjmení bývá důvodem k nepřechýlování v případech, kdy se jedná o jména a příjmení exotická, jejichž strukturní stránka je českému systému vzdálená, bývá zde jiné pořadí jmen rodných a příjmení apod. (Ološtiak, 2007, s. 180), které je pro nás obtížně dekodovatelné. Kupříkladu přechýlená forma čínského jména rychlobruslařky *Wang Manli* se v češtině objevila v podobách *Wang Manliová*, *Manli Wangová* a *Wangová Manli*, z nichž první popírá systém připojování sufixu k příjmení (je připojen k rodnému jménu), druhá mění pořadí jmen v jazyce původu a třetí sice odpovídá původnímu pořadí, ale v češtině je příznaková (podobně jako *Nováková Jana*).

Po stránce formální může samotný tvar jména i v méně exotických případech být příčinou dubletnosti přechýlených tvarů. Častými případy jsou příjmení zakončená v původních tvarech vokalickými grafémy (ať už vyslovovanými, či nevyslovovanými) a v podstatě se jedná o to, zda je sufix *-ová* připojen za tento koncový grafém (typu *Rice – Riceová*, *Deneuve – Deneuveová*, *Li – Liová*, *Mutola – Mutolaová*, *Dunaway Dunawayová*), nebo je tento grafém vynechán (*Ricová*, *Deneuvová*, *Mutolová*), což ovšem v případě příjmení *Li* nebo *Dunaway* je jen stěží možné (**Lová*, **Dunavaová*). V současné češtině je tendence koncovou samohlásku spíše zachovávat, aby byla snadno rozpoznatelná základní podoba jména, přestože varianta s vynecháním koncového grafému má oporu v analogii s příjmeními českými nebo zdomácněnými typu *Chochole – Chocholová*, *Purkyně – Purkyňová*, kde je však také velmi rozvinutá variantnost typu *Poupě – Poupětová*, *Poupová*, *Poupěová*, *Krause – Krausová*, *Krauseová* (Černá, 2008, s. 8 – 12) apod.

Z uživatelského hlediska způsobují nejistotu ještě např. příjmení s konsonantickým zakončením, jemuž předchází (ať už vyslovovaný, nebo nevyslovovaný) vokál *-e-*, např. *Richter*, *Pfeiffer*, u nichž se v případě cizinek *-e-* se obvykle zachovává (v psané podobě, výslovnost může být jiná), u domácích nositelek se setkáváme s variantností typu *Langerová* i *Langrová* (často zde rozhoduje rodinná tradice). Specifikem pak jsou příjmení slovanského původu, jejichž nositelkami jsou cizinky – tam se *-e-* zpravidla zachovává: *Jelinek – Jelíneková*, *Martinek – Martíneková* apod.

Výše zmíněná snaha o ohebnost příjmení v českém jazykovém systému je v této oblasti tak silná, že se setkáváme se skloňováním i v těch případech, kdy sice příjmení zůstává nepřechýleno, ale jeho zakončení umožňuje přiřazení k deklinačnímu paradigmatu s koncovkou *-a* v nominativu singuláru, kdy se příjmení skloňují stejným způsobem jako křestní jména. Zde ovšem mohou nastávat různé situace: uvedené zakončení má křestní jméno a příjmení a skloňují se paralelně bez větších potíží, např. *Gina Lollobrigida*, *Jessica Alba*, ale např. také *Anna Karenina*, G sg. *Giny Lollobrigidy*, *Jessicy Alby*, *Anny Kareniny* D sg. *Gině Lollobrigidě*, *Jessice Albě*, *Anně Karenině* apod., případně s nutností hláskové substituce v některém z nepřímých párů, např. *Christina Aguilera*, D sg. *Christině Aguilere* apod. Běžná je také kombinace nesklonného křestního jména a takto flektovaného příjmení, např. *Carmen Electra*, G sg. *Carmen Electry*, D sg. *Carmen Elektře*. Problematická je v tomto ohledu palatalizace, kdy např. u jména *Suzanne Vega* je genitiv tvořen bez větších změn, ale dativní tvar *Suzanne Veze* bude asi motivem pro zachování nesklonnosti v tomto

konkrétním tvaru – a ze stylistického hlediska pak i v celém textu, v němž se toho jméno vyskytuje.

Zvláštností současného úzu jsou pak také příjmení vdaných žen, které si ponechávají svá předchozí příjmení v přechýleném tvaru a před ním užívají manželovo příjmení v podobě nepřechýlené, ať už jde o příjmení cizí, počestěné nebo domácího původu. Veřejnosti známá jsou v tomto směru hlavně jména populárních osob typu *Vendula Auš Svobodová*, *Petra Eliáš Voláková*, *Kateřina Konvalinka Průšová*, *Romana Jákl Vítová*, *Petra Štekl Faltýnová*, *Eliška Kaplický Fuchsová* a další. Tento jev bývá často považován za jeden z projevů deflektivizace a postupné tendence k nepřechylování.

V našem příspěvku jsme poukázali na několik diskusních bodů, otázkou však je, zda se vůbec jedná o otázky, které by v současné době vyžadovaly jednoznačné řešení. Přechylování je jen doporučeno, není uzákoněno, a tak každý uživatel (pokud ovšem nepracuje např. ve veřejnoprávní televizi), může užívat příjmení přechýlená i nepřechýlená dle libosti. Může ale vypadat podivně, když se totéž příjmení objevuje paralelně v obou podobách, tedy *Sharon Stone* vedle *Sharon Stoneová* (příp. *Stonová*). Funkčnost a vhodnost obou přístupů je třeba posuzovat individuálně a diferencovaně s ohledem na konkrétní komunikační situaci a jen budoucnost jazyka ukáže, který z nich převáží.

Literatura:

ČERNÁ, A.: Problémy se jmény – přechylování některých příjmení. In: O češtině 2. Ed. M. Pravdová. Praha: Edice ČT 2008, s. 8 – 12.

Český národní korpus – SYN. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2006. URL: <<http://www.korpus.cz>> [cit. 2011-09-07]

DANEŠ, F.: Pražská škola: názorová univerzália a specifika. In: Slovo a slovesnost, 2008, roč. 69, č. 1, s. 9 – 20.

EISNER, P.: Chrám i tvrz. Praha: NLN 2010. 768 s.

KARLÍK, P. a kol.: Příruční mluvnice češtiny. 2. vyd. Brno: NLN 2008. 799 s.

KNAPPOVÁ, M.: Přechylování příjmení jako problém kodifikační a legislativní (návrh doplňkové kodifikační úpravy). In: Naše řeč, 1992, roč. 75, č. 1, s. 12 – 21.

KNAPPOVÁ, M.: Naše a cizí příjmení v současné češtině. Liberec: Tax AZ KORT 2002. 256 s.

KRAUS, J.: Několik poznámek k pocitu jazykového ohrožení. In: Naše řeč, 1996, roč. 79, č. 1, s. 1 – 9.

KUCHAŘ, J.: Přechylujme ženská příjmení cizího původu! In: Naše řeč, 1956, roč. 39, č. 9 – 10, s. 302 – 303.

OLOŠTIAK, M.: Jazykovoštruktúrný a komunikačno-pragmatický status vlastného mena. Prešov: FF PU v Prešove 2007. 226 s.

ORŁOŠOVÁ, T. Z. – SEDLÁČEK, M.: Polská ženská příjmení v češtině. In: Naše řeč, 1976, roč. 59, č. 3, s. 143 – 148.

SVOBODOVÁ, D.: Internacionalizace současné české slovní zásoby. Ostrava: OU 2007. 142 s.

ULIČNÝ, O.: Danielle Steel a Joy Fieldingová. In: Čeština doma i ve světě, 1998, roč. 6, s. 118 – 119.

VALDROVÁ, J.: Je přechylování spisovné? In: Spisovnost a nespisovnost. Eds. E. Minářová, K. Ondrášková. Brno: MU 2004, s. 172 – 177.

Suffixation of Foreign Surnames for Gender in the Light of their Current Usage

The present paper deals with some linguistic and sociolinguistic issues connected with the formation of female surnames. Arguments and counterarguments with regard to this practice in Czech are given alongside with various examples of foreign names (e.g. of Romance, Germanic, Slavonic, but also exotic origin). Language, gender, personal identification and other factors playing important roles are also considered. Special attention is given to written forms of the derived surnames as well as to various problems which the language users encounter when dealing with the surnames of female foreigners', or even with the Czech females who for some reason or just wish prefer to use the non-derived (masculine) forms of their surnames. Finally, the author comes to the conclusion that each of the respective cases must be treated individually with regard to various sociolinguistic and contextual factors and, what is more, not only the language norms but also everyday usage ought to be carefully observed.